

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Факультет психології
Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія України та національної культури

**Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»
Спеціальність АЗ «Початкова освіта»
Галузь знань А Освіта**

**Затверджено на засіданні кафедри
філософії, соціології та
релігієзнавства
Протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.**

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія України та національної культури
Викладач (-і)	Кучера Ірина Василівна
Контактний телефон викладача	0509699128
E-mail викладача	iryna.kuchera@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	вівторок, 15.00 год. – 17.00 год.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
В умовах російської воєнної агресії проти України, що супроводжується ідеологічною та інформаційною експансією, вивчення навчальної дисципліни «Історія України та національної культури» є надзвичайно важливим і необхідним засобом захисту державних інтересів у духовній сфері. В межах лекційного курсу розглядається низку актуальних для сьогодення питань: формування території сучасної України, становлення української нації та державотворчих процесів на українських землях, формування самобутньої і неповторної національної культури, роль і місце української держави й культури в європейському полікультурному просторі тощо. Зміст семінарських занять цілком корелює з лекційним матеріалом, оскільки їхня мета полягає у поглибленому вивченні матеріалу, що, як передбачається, дозволить студентам виробити власну світоглядну позицію. Знання дисципліни сприятимуть зростанню рівня фахової компетентності спеціалістів гуманітарного профілю, слугуватимуть передумовою застосування набутих студентами теоретичних знань у практичній площині реальних соціокультурних умов. Курс «Історія України і національної культури» спрямований на реалізацію в освітній діяльності принципу міждисциплінарної інтеграції. Процес навчання відбувається у відповідності з особистісно-орієнтованою моделлю і системно-діяльнісним підходом.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<u>Метою</u> вивчення курсу є поглиблення знань з історії та культури України; показ самобутності українського народу, його історії та культури; формування у студентів бачення історії України та сприйняття її культури, як невід'ємної складової світового історичного процесу та світової культурної спадщини. <u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є: • проаналізувати етнічні й державотворчі процеси на території України та розкрити умови формування та розвитку вітчизняної культури, як самобутньої культури українців; • формувати уявлення про вітчизняну історію і культуру, як частину всесвітнього історичного та культурного процесу; • розвивати навички дослідницької роботи з джерелами та об'єктивного аналізу історичних фактів; • виховувати патріотичні почуття та шанобливе ставлення до історії України, її історичних постатей та діячів культури.	

4. Програмні компетентності та результати навчання

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

ПР-02 Управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПР-03 Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-06 Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-08 Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-11 Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	16
семінарські заняття / практичні / лабораторні	14
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I	013 Початкова освіта	I	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ. Давні народи та культури на території сучасної України	2		6
Тема 2. Київська Русь – першооснова української державності. Галицько-Волинське князівство.	2	2	6

Тема 3. Українські землі у складі іноземних держав в XIV – перша половина XVII ст. Доба Ренесансу	2	2	6
Тема 4. Державно-політичний та культурний розвиток українських земель у середині XVII – XVIII ст. Козацьке бароко	2	2	6
Тема 5. Національне відродження наприкінці XVIII – початку XX ст.	2		6
Тема 6. Перша світова війна. Національна революція та боротьба за українську державність у 1917-1921 роках		2	6
Тема 7. Україна у 1920-х – 1930-х рр. «Розстріляне відродження».	2	2	6
Тема 8. Друга світова війна та її наслідки	2	2	6
Тема 9. Україна у 2-й половині 1940-х - 1980-х роках. Проголошення державного суверенітету	2		6
Тема 10. Україна – суверенна держава		2	6
ЗАГ:	16	14	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті. Оцінюється робота на усіх семінарських заняттях упродовж семестру за 100-бальною шкалою. Під час аудиторних занять передбачене проведення тестування. Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи: - усні відповіді на семінарських заняттях з використанням візуалізованих презентацій своїх відповідей та поточний тестовий контроль усіх тем силабусу – 70 балів. - контрольна робота (у формі тестів) – 20 балів; - індивідуальна робота: ведення термінологічного словника (не менше 100 термінів) – 10 балів; Сумарна кількість – 100 балів.
Вимоги до письмових робіт	Підсумкова контрольна робота для студентів денної форми навчання відбувається у тестовій формі. Тест охоплює матеріал усіх тем семінарських занять. Кількість тестових завдань: 60. Тести закритого типу (з варіантами відповідей). Кількість варіантів відповідей: 4. Кількість вірних відповідей: одна. Час виконання: 60 хв. (в межах передостаннього семінарського заняття). Для студентів заочної форми навчання написання контрольної роботи не передбачено. Формою індивідуальної роботи є ведення термінологічного словника. Термінологічний словник – це словник термінів та визначень певної галузі знань. Термінологічний словник із історії України та національної культури має містити тлумачення змісту історичних та культурологічних термінів, персональних здобутків провідних істориків, культурологів та інші відомості. Метою даного виду самостійної роботи є успішне засвоєння студентами категоріального апарату історичної науки.

	Термінологічний словник повинен охоплювати терміни з усіх вивчених тем. Загальний обсяг словника – 100 термінів. Рекомендований принцип організації словникових статей – алфавітний. Словник пишеться від руки і оцінюється на останньому семінарському занятті.
Семінарські заняття	Кожне семінарське заняття передбачає дві складові: усне опитування та написання тестового контролю. Максимальна кількість балів – 70. Під час усної відповіді студент може використовувати візуалізовану презентацію. При оформленні слайдів мультимедійної презентації слід враховувати такі рекомендації: 1. Дотримуйтесь одного стилю оформлення слайдів, однієї кольорової гами. 2. Використовуйте для фону більш холодні тони (синій або зелений). 3. На одному слайді використовуйте не більш ніж 3 кольори: один для фону, другий для заголовку, третій для тексту. 4. Використовуйте для фону та тексту контрастні кольори та однакову кольорову схему для всіх слайдів. 5. Не використовуйте шрифтів, що важко читаються. 6. Не заповнюйте слайд значним об'ємом інформації. 7. Структуруйте матеріал для кращого розуміння інформації. 8. Розміщуйте у центрі слайда або у його лівому верхньому кутку найбільш важливу інформацію; написи повинні бути під зображеннями. 9. Залишайте по периметру слайду вільні поля, оскільки вільний простір сам по собі є важливим елементом дизайну. 10. Тексту на слайді має бути менше ніж зображень у співвідношенні 2:3. 11. Використання фотографій як фону є не завжди вдалою ідеєю через труднощі з підбором шрифту. В цьому випадку треба або використовувати більш-менш однотонні, іноді ледь розмиті фотографії, або розташовувати текст не на самій фотографії, а на кольоровому фоні. 12. Фон у вигляді анімованого об'єкта заважає сприйняттю текстової інформації. 13. Зображення має бути не стільки фоном, скільки ілюстрацією тексту, яка допомагає по-новому його зрозуміти та розкрити. При представленні інформації в мультимедійній презентації слід враховувати такі рекомендації та вимоги: 1. Кожен слайд має відображати одну думку, факт, твердження. 2. Використовуйте короткі слова та прості речення. 3. Рядок має містити 6-8 слів. Усього в слайді має бути не більше 6-8 рядків.

4. Зведіть до мінімуму текстову інформацію, замінюючи її схемами, малюнками тощо.
5. Зміст презентації повинен відповідати заявленій темі і розкрити її логічно за заявленим планом.
6. Дотримуйтеся правил оформлення тексту, орфографії, пунктуації, скорочень.
7. Крапку в заголовках не ставлять.
8. Представлена інформація повинна бути достовірною та ґрунтуватися на сучасних джерелах.
9. Зміст кожної частини текстової інформації повинен бути логічно завершеним.
10. Дотримуйтесь стислості та лаконічності викладу, максимальної інформативності тексту.
11. Не перевантажуйте слайд інформацією (одночасно запам'ятовується не більше 3-х фактів, висновків, визначень).
12. Презентація має бути автентичною, самостійно виконаною.
13. При створенні презентацій обов'язковим є дотримання принципів академічної доброчесності.
14. Посилання на джерела, з яких були використані текстові та ілюстративні матеріали при створенні презентації, наводяться в тексті презентації у квадратних дужках. Приклад: [1, с.4].

Структура мультимедійної презентації:

1. Кількість слайдів не менше 20.
2. Перший слайд – титульний, що містить інформацію про: тему, прізвище, ім'я автора презентації, курс, групу, спеціальність.
3. Другий слайд – мета презентації.
4. Третій слайд – містить план (структурно-логічну схему розкриття теми) презентації.
5. Основна частина слайдів: інформаційна.
6. Висновки з теми – 1-2 слайди.
7. Передостанній слайд містить інформацію про використані джерела (список використаних джерел в алфавітному порядку).
8. Останній слайд – містить подяку за увагу та інформацію про контакти автора, які можна використовувати слухачам, якщо в них виникли запитання щодо змісту матеріалу.
9. Раціонально використовуйте наскрізну нумерацію слайдів. На титульному та завершальному слайдах номер може не проставлятися.

Процедура оцінювання мультимедійної презентації спирається на сім показників. Кожний показник оцінюється за шкалою від 1 до 5. Оцінка за презентацію розраховується як середнє арифметичне з усіх отриманих оцінок по кожному показнику.

Критерії оцінювання мультимедійної презентації

Критерії оцінювання	бали	
Повнота розкриття теми		
Дотримання структури презентації		

	Дотримання принципів академічної доброчесності		
	Оригінальність оформлення презентації.		
	Дотримання єдиного стилю слайдів.		
	Якісний рівень використання мультимедійних ефектів.		
	Відсутність граматичних, орфографічних і стилістичних помилок		
	Середній бал		
Теми мультимедійних презентацій 1. Микола Костомаров про національну своєрідність українського народу та його культури. 2. Цілісна концепція історії української культури у творчій спадщині Івана Франка. 3. Проблема європеїзації української культури у творчій спадщині Миколи Хвильового. 4. Магія в первісній культурі. 5. Трипільська культура та її вплив на побут і мистецтво східних слов'ян. 6. «Боги та герої давньогрецьких міфів у культурі античного Причорномор'я. 7. Родоначальник християнського гуманізму Володимир Мономах. 8. Іларіон Київський про велич і єдність землі руської. 9. Середньовічна картина світу в «Слові о полку Ігоревім». 10. Софія Київська – видатна пам'ятка вітчизняної культури. 11. Іван Вишенський про свободу народу і особи. 12. «Русинський Демосфен» Станіслав Оріховський. 13. Національна святиня – «Пересопницьке Євангеліє». 14. Просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії. 15. Феномен українського бароко. 16. Учення Григорія Сковороди про «сродну» працю. 17. Видатні художники Григорій та Дмитро Левицькі. 18. Український романтизм. 19. «Не вмирає душа наша, не вмирає воля» (Тарас Шевченко в культурному житті ХІХ ст.). 20. Михайло Старицький і розвиток українського професійного театру. 21. Творчість Лесі Українки. 22. Кубофутуризм в Україні. 23. Проблеми людини, нації та культури у творчості українських літературних модерністів (Микола Хвильовий, Микола Зеров, Олександр Олесь). 24. Гуманістичні пошуки сучасної вітчизняної поезії (Василь			

	Стус, Микола Вінграновський, Іван Драч, Дмитро Павличко, Ліна Костенко). 25. Поетична хвиля українського кіно (Сергій Параджанов, Юрій Ільєнко, Леонід Осика, Іван Миколайчук)
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумковий контроль виставляється за результатами семінарських занять. Наявність усіх тестових контрольних зрізів, однієї оцінки за усну відповідь не нижче, ніж «задовільно», є достатньою підставою для зарахування курсу.
Підсумковий контроль	Залік

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: Підсумкова контрольна робота проводиться у тестовій формі та охоплює питання усіх тем практичних занять. Інформація щодо результатів тестування відображається кожному студенту індивідуально в електронному журналі і за умови відсутності згоди студента не оприлюднюється в аудиторії.

Академічна доброчесність: Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначаються положеннями та принципами академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за [покликанням](#)

Відвідування занять

Відвідування всіх занять є обов'язковим. Пропущене без поважної причини заняття необхідно відпрацювати шляхом усної відповіді по відповідній темі або повторного написання тесту. Відпрацювання проводяться в межах консультацій. При бажанні студента підвищити підсумкову оцінку пропонується виконати індивідуальне завдання.

Умови навчання за **індивідуальним графіком** регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» ([переглянути](#)).

Неформальна освіта:

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» ([переглянути](#)). Передбачена можливість розглянути та зарахувати як вид самостійної чи індивідуальної роботи сертифікати про проходження додаткових курсів на онлайн-платформах (наприклад, Prometheus).

8. Рекомендована література

Барановська Н. Україна: утвердження незалежної держави (1991-2001). Київ: Альтернативи, 2001. 703 с.

Білас І. Г. Репресивно-каральна система в Україні (1917-1953): суспільно-політичний та історико-правовий аналіз: у 2 кн. Київ: Либідь – Військо України, 1994. Кн. 1. 432 с.

Білас І. Г. Репресивно-каральна система в Україні (1917-1953): суспільно-політичний та історико-правовий аналіз: у 2 кн. Київ: Либідь – Військо України, 1994. Кн. 2. 688 с.

Бойко О. Д. Історія України: посібник. Вид. 2-ге, доповн. Київ: Вид. центр «Академія». 2002. 656 с.

- Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: навч. посібник. Київ: МАУП, 2001. 256 с.
- Галицько-Волинський літопис. Дослідження. Текст. Коментар / за ред. чл-кор. НАН України М. Ф. Котляра. Київ: Наук. думка. 2002. 400 с.
- Горобець В. М. Україна: Люблінська унія та народження нової вітчизни. Київ: Кріон. 2009. 203 с.
- Греченко В. А. Історія та культура України: підручник. Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2017. 441 с.
- Гурбик А. Економічне життя українських земель у XII – XVI ст. Економічна історія України. Історико-економічне дослідження. Київ. 2011. Т. 1. С. 323-372.
- Дашкевич Я. Українські землі в часах Галицько-Волинської державності (кінець X – середина XIV ст.). Пам'ять століть. 2002. № 4. С. 3–21.
- Дорошенко Д. І. Нарис історії України: в 2 т. 2-е вид. Київ: Глобус, 1992. Т. 1: (До половини XVII століття). 238 с.
- Ісаєвич Я. Найстаріші документи про діяльність братств на Україні. Історичні джерела та їх використання. 1966. Вип. 2. С. 12-22.
- Історія світової та української культури: підручник для вищ. закл. освіти / В. А. Греченко, І. В. Чорний, В. А. Кушнерук, В. А. Режко. Київ: Літера ЛТД, 2006. 480 с.
- Історія та культура України: навч. посібник / уклад.: Г. Г. Дедурін, С. Ю. Іванов, І. В. Чорний. Харків: ХНУВС, 2017. 108 с.
- Історія України: нове бачення: у 2 т. / під заг. ред. В. А. Смолія. Київ: Україна, 1995. Т. 1. 350 с.
- Історія України: Хрестоматія / упоряд. В. М. Литвин; відп. ред. В. А. Смолій. Київ: Наук. думка, 2013. 1056 с.
- Історія українського козацтва: нариси: у 2 т. / ред. кол.: В. А. Смолій [та ін.]. Київ: Києво-Могилянська академія, 2006. Т. 1. 800 с.
- Історія української культури / за заг. ред. І. Крип'якевича. 4-те вид., стереотип. Київ: Либідь, 2002. 656 с.
- Історія української культури / за заг. ред. І. Крип'якевича. 4-те вид., стереотип. Київ: Либідь, 2002. 656 с.
- Історія української культури: навч. посібник / за ред. О. Ю. Павлової. Київ: Центр учбов. л-ри, 2012. 368 с.
- Історія української культури: підручник / за ред. В. О. Лозового. Харків: Право, 2013. 368 с.
- Климовський С., Сварник І., Войтович Л., Ващук Д., Блануца А., Черкас Б. Україна: литовська доба 1320-1569. Вид. 2-ге, переробл. / відп. ред. Ю. Ференцева. – Київ: ТОВ «Балтія Друк». 2017. 176 с.
- Косик В. Правда історії: Роки окупації України 1939- 1944 (Збірник статей). Київ: Укр. вид. спілка. 2008. 184 с.
- Котляр М. Ф. Економічні та соціальні процеси в Галицько-Волинській Русі. Економічна історія України. Історико-економічне дослідження. Київ. 2011. Т. 1. С. 289-314.
- Крилова Н. Центральна Рада: від автономії до незалежності. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. Вип. 1, ч. 1. С. 17-21.
- Кульчицький В. С., Тищик Б. Й., Бойко І. Й. Галицько-Волинська держава (1199–1349):

монографія. Львів: БІБЛЬОС, 2005. 280 с.

Кульчицький С. Утвердження незалежної України: перше десятиліття. Український історичний журнал. 2001. № 4. С. 3–41.

Кучера І. В. Історія України та національної культури: навчально-методичний посібник для підготовки до семінарських занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 "Початкова освіта" галузі знань 01 Освіта/Педагогіка [Електронне видання] \ Ірина Кучера. Івано-Франківськ. 2022. 72 с.

Луцький О. Культурне життя в роки війни. Історія України. Львів. 1996. С. 321-325.

Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття. Київ: Укр. письменник, 1993. 413 с.

Національно-визвольна війна в Україні 1648–1657. Збірник за документами актових книг. Київ. 2008. 1011 с.

Патриляк І. К., Боровик М. А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М. 2010. 590 с.

Пиріг Р. Я. Діяльність урядів гетьманату Павла Скоропадського: Персональний вимір. Київ: Інститут історії України НАН України. 2016. 518 с.

Полянський О. Український рух опору в 1921–1939 рр.: підручники і посібники. Тернопіль: 2004. 64 с.

Ричка В. М. Київська Русь: проблеми, пошуки, інтерпретації Український історичний журнал. 2001. № 2. С. 23–33.

Українська державність: історико-правові нариси / за заг. редакцією В. А. Смолія. Київ: Юрид. вид-во «Право України», Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса. 2021. 976 с.

Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: у 2-х т. / упоряд.: В. Ф. Верстюк [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1996. Т. 1: 4 березня – 9 грудня 1917 р. 589 с.

Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: у 2-х т. / упоряд.: В. Ф. Верстюк [та ін.]. Київ: Наук. думка, 1997. Т. 2: 10 груд. 1917 р. – 29 квіт. 1918 р. 423 с.

Український гетьманат: нариси історії національного державотворення XVII–XVIII ст. у 2 кн. / Ред. кол.: В. Смолій (відп. ред.), О. Бачинська, В. Горобець (заст. відп. ред.), О. Гуржій, В. Матях (відп. секр.), Ю. Мищик, В. Степанков, Я. Федорук, Т. Чухліб (заст. відп. ред.). НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України. 2018. 580 с.

Яворницький Д. Історія запорозьких козаків: у 3-х т. Київ, 1990. Т. 2. 566 с.

Викладач

Кучера І. В.